

	Dato
<p>1. Pårørendes opplevelser og hva de er opptatt av i pårørendesamarbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innled med småprat. Hensikten er å lage en avslappet og likeverdig atmosfære • Presenter dere for hverandre • Fortell kort hvordan enheten jobber for å få til et godt familiesamarbeid. <ul style="list-style-type: none"> ▪ -Presiser at pårørende er en sentral kunnskapskilde for at vi skal kunne gjøre gode helsefaglige vurderinger ○ -Få også frem at pårørende er viktige personer for den som er syk og anerkjenn deres innsats • Eksempler på hvordan du kan kartlegge pårørendes ønsker for involvering: <ul style="list-style-type: none"> ○ -hvilken støtte har du rundt deg? ○ -hvilke oppgaver gjør du for den som er syk og hvilke oppgaver ønsker du å gjøre? ○ -hvilke belastninger har du og familien hatt og hvordan har dere taklet utfordringene? ○ -hva trenger du som pårørende for å stå i situasjonen? ○ -hva kan helsetjenesten, frivillige organisasjoner eller andre instanser bidra med? • Har forholdet til pasienten endret seg som følge av at hen ble syk? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hva tenker du/dere om sykdommen og det som har skjedd med pasienten? ○ Er det noe ved pasientens sykdomsutvikling som du tenker er viktig å formidle til behandler? • Formidle kunnskap om: <ul style="list-style-type: none"> • -hvordan psykisk lidelse kan oppstå og • -hvordan det kan oppleves å være syk¹² ○ -tegn på vanlige reaksjoner ved kriser 	
<p>2. Samtykke og deling av informasjon og dokumentasjon</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fortell hva pasienten har gitt sitt samtykke til å snakke om • Pårørende kan uavhengig av samtykke få informasjon om: <ul style="list-style-type: none"> -det de pårørende er kjent med fra før -generell informasjon om årsaker, symptomer, behandling og prognose. <p>Dersom pasienten er i tvungent psykisk helsevern, har nærmeste pårørende rett til informasjon for å ivareta sine rettigheter³⁴ Dette inkluderer opplysninger om pasientens tilstand, behandling og prognose⁵</p>	
<p>3. Betydningen av at pårørende er invitert til et samarbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tydeliggjør at åpenhet og støtte fra familie og nettverk øker sjansen for å få det bedre • Normaliser at det er vanlig at det oppstår konflikter og misforståelser når familien opplever alvorlig sykdom eller krise • Eksempler på hva du kan formidle hvorfor pårørendesamarbeid er viktig: <ul style="list-style-type: none"> -styrke eller eventuelt gjenopprette relasjoner i familien og nettverket -bedre pasientens livssituasjon og fungering samt redusere risikoen for å få tilbakefall -redusere stress, belastning og bedre livssituasjonen til de pårørende -hjelp familien til å forstå pasientens utfordringer bedre, og bruke forståelsen til å løse dagligdagse problemer 	
<p>4. Utfordringer i nære relasjoner</p> <p>Eksempler på spørsmål som kan stilles for å utforske temaet:</p>	

¹ [metodebok arbeidsark c1.pdf \(oslo-universitetssykehus.no\)](#)

² [arbeidsark-26.pdf \(oslo-universitetssykehus.no\)](#)

³ [Involvere pårørende i utredning, behandling og oppfølging av pasient eller bruker - Helsedirektoratet](#)

⁴ [Pårørendes rettigheter – En oversikt for helsepersonell i den psykiske helsetjenesten og rustiltak.pdf \(helsedirektoratet.no\)](#)

⁵ [Involvering av pårørende ved vedtak om tvang - Helsedirektoratet](#)

<ul style="list-style-type: none"> • Er du noen gang redd i ditt eget hjem? • Er du redd for pasienten? • Har du blitt ydmyket av hen? • Har du noen gang blitt slått, sparket eller på andre måter angrepet fysisk av pasienten? • Hvis ja, når, hvor mange ganger og hvilke skader? <p>Eksempler og mer om temaet; se pårørendeveilederen.</p>	
5.a Når pasienten har mindreårige barn /søsken under 18 år	
Når pasienten har mindreårige barn /søsken under 18 år skal lovverk og nasjonale retningslinjer følges ⁶ for å kartlegge situasjon og bidra til tilstrekkelig ivaretagelse og informasjon til barn som pårørende	
5.b Barn som pårørende over 18 år har også behov for å bli ivaretatt	
<p>Eksempler på spørsmål som kan stilles dersom søsken, voksne barn, voksne stebarn eller ungdom over 18 år er berørt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva vet barna dine om situasjonen? (Erfaringer og reaksjoner) • Hvordan blir barnas hverdag påvirket av situasjonen/sykdommen til pasienten? (Rutiner, omsorgsoppgaver, skole/barnehage og fritid) • Hvordan snakker du/dere med barna om situasjonen? • Hvem er eller kan være støttepersoner for barna dine? (F. eks. partner, andre familiemedlemmer, venner, trenere, helsesykepleiere, ansatte i skole/ barnehage og familie) • Informasjonsutvekslingen skal samsvare med pasientens ønsker og det loven gir rom for. • Informer om premissene for eventuelt å involvere barneverntjenesten⁷ <p>Helsepersonell er lovpålagt å bidra til å ivareta mindreårige barn som er pårørende til foreldre eller søsken. I tillegg er barn som etterlatte inkludert^{8,9}</p>	
6. Gi generell informasjon og fortell om videre samarbeid med pårørende	
<p>Gi informasjon om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hvem pårørende kan kontakte • tilbud ved seksjonen, inkludert skriftlig informasjon om familiesamarbeid • rettigheter for pårørende • tilbud til pårørende (både barn og voksne) • aktuelle bruker- og pårørendeorganisasjoner <p>Vi har ulike måter å involvere dere som er i familien. Hvis pasienten ønsker (samtykker) får dere tilbud om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med pasient alene (gjennomført) • Pårørendesamtale (denne samtalen) • Fellessamtale med deg og den du er pårørende til <p>Tilleggsinformasjon for pasienter med eller ved mistanke om en alvorlig psykisk lidelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psykoedukativt familiesamarbeid (PEF)¹⁰. Dette er et behandlingstilbud for pasient og deg som pårørende sammen. Deler av tilbudet kan også brukes alene med deg eller pasienten • REACT er et digitalt veilednings- og psykoedukasjons tilbud til pårørende alene¹¹ 	

⁶ [Barn som pårørende - Helsedirektoratet](#)

⁷ [Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste.pdf \(helsedirektoratet.no\)](#)

⁸ [§ 10a. Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som pårørende - Helsedirektoratet](#)

⁹ [Barn med psykisk sykdom i familien - Helsenorge](#)

¹⁰ [Familie- og flerfamiliegruppe - Helsenorge](#)

¹¹ [REACT | Relatives Education and Coping Toolkit \(reacttoolkit.no\)](#)

